

מחר

מיטב המאמרים הווארטים והסיפורים
ב'לקראת שבת מלכתא'
אתם מוזמנים לעיין בניוזלטר
שישלח מחר יום ה'

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף ק'
הדף היומי בהלכה: סימן קפ"ג מסעיף ה' עד סעיף ז'
המוסר היומי: אהבת חסד לק ב' פרק י"ז עד 'ובהכי ניחא'

לוח
לימוד
יומי

איך ידע הגרש"ז אויערבך זצ"ל שהיהודי לא שכה לברך ברכת המזון

יעקב א. לוסטיגמן

ומדוע אם כן פסק הרב שאותו יהודי אינו חייב לברך?"

השיב להם רבי שלמה זלמן במתק לשונו: "ההלכה במקומה עומדת, אבל היא אינה קשורה למקרה שלנו. אותו יהודי ששאל אותי, מכיר אני היטב את הלך רוחו, ובריא לי שאם היה אכול ארוחת ערב הוא היה מברך. ברור לי גם שכשהוא מברך הוא משקיע את כל כוונתו ומחשבתו בברכה, ואם כך לא ייתכן ששכח שבירך ברכת המזון.

"אלא מאי? הכיצד אירע שהוא מגיע אלי ומספר שהוא לא זוכר אם בירך או לא? התשובה היא שמרוב שקיעותו בלימוד התורה, הוא בוודאי שכח לאכול את ארוחת הערב, ולכן הוא אינו זוכר שבירך ברכת המזון..."

מספרי המעשה מוסיפים שהיה מי שהלך ובדק בביתו של אותו יהודי, ומצא שאכן הותיר הלה את ארוחת הערב סדורה על שולחנו מבלי שנגע בה.

מספרים על יהודי בר אוריין שניגש פעם להגרש"ז אויערבך זצ"ל, ושאלה בפיו: "איני מצליח להיזכר אם בירכתי ברכת המזון לאחר שסיימתי לאכול את ארוחת הערב", אמר השואל, "האם עלי לחזור לביתי כדי לברך או שאיני מחויב בכך?"

הביט בו רבי שלמה זלמן במבט מחויך ופסק: "אינך צריך לברך ברכת המזון. יכול אתה לשוב לתלמודך ולהסיר דאגה מלבך".

היהודי לא בזבז רגע אחד נוסף, וכעבור שניות אחדות כבר היה שקוע בלימודו, צולל בים התלמוד ודולה ממנו פנינים לתפארת.

אולם כמה מהסובבים לא הצליחו להסתיר את תמיהתם: "הלא הלכה מפורשת היא", אמרו לגרש"ז, "שמי שמסתפק אם בירך ברכת המזון יחזור ויברך כי ברכת המזון היא מדאורייתא,

האם מותר לדבר בסמוך לברכת המזון טרם נטילת 'מים אחרונים'?

בגמרא נאמר "אין משיחין על כוס של ברכה", והיינו שמשעה שנתנו למזמן את הכוס לקראת ברכת המזון, אף אם טרם נטל 'מים אחרונים', או שנוהג שלא ליטול (ראה שו"ע קפא, י), לא יפסיק בדיבור עד לאחר שתיית הכוס לאחר ברכת המזון. ונחלקו הפוסקים בנוגע לשאר המשתתפים בסעודה, אם גם הם אינם רשאים לדבר משעה שנתנו למזמן את הכוס, וראוי להחמיר. וכן לא יפסיקו בדיבור לאחר ברכת המזון עד שישתה המזמן את הכוס. [סעיף ו, ס"ק כא-כב, ושעה"צ ס"ק כא; ביאורים ומוספים דרשו, 18-19]

דילגת חלק מברכת המזון - האם תצטרך לשוב ולברך?

מי שדילג באמצע בברכת המזון וטרם סיים את הברכה - ישוב למקום הדילוג. ואם סיים את הברכה: אם דילג דבר הכרחי לכשרות הברכה (ראה שו"ע קפז, ג-ד), צריך לחזור לראש הברכה שדילג בה, ואם דילג דבר שאינו הכרחי, לא יחזור. ומי שהפסיק בדיבור באמצע ברכת המזון, אפילו במזיד, ואף באמצע ברכה, ימשיך בברכה, אך לכתחילה יש להזהר בכך מאד, הן מצד עצם האיסור, והן מחמת שיש אומרים שאם דיבר במזיד צריך לחזור לתחילת ברכת המזון. [ס"ק כה-כו ושעה"צ ס"ק כג]

איזה הפסק בברכת המזון מצריך לשוב לתחילת הברכה?

מי שהפסיק באמצע אחת מארבע הברכות שבברכת המזון מחמת אונס הלכתי, כגון שהוצרך לנקביו בשיעור שיש בו איסור 'בל תשקצו', או שהמקום לא היה נקי, למשך זמן שיש בו כדי לברך את כל ברכת המזון, ויתכן שאף אם יש בו רק כדי לברך את שלוש הברכות הראשונות - צריך לחזור לראש אותה ברכה שהפסיק בה. אך אם הפסיק למשך זמן הפחות מהאמור - אינו חוזר. וכן אם הפסיק בין ברכה לברכה - אינו חוזר; (ויש חולקים). [ס"ק כו, ושעה"צ ס"ק כד, וביה"ל ד"ה אפילו; ביאורים ומוספים דרשו, 20]

אתמול למדנו

- הכלי עצמו שבו מונח היין ל'כוס של ברכה' - דהיינו הגביע - צריך להיות שלם, ולא יהיה בו שבר ולא סדק ולא פגם בשפתו, ואף לא שבר בבסיסו. ואם אין כוס אחרת ניתן להקל.
- כוס חד פעמית - יש שניתן להשתמש בה ל'כוס של ברכה'; ויש שהורו שאין להשתמש בה; ויש שכתב שאם מנהג המקום לשוב ולהשתמש בכוס לאחר שטיפתה, ניתן להשתמש בה.
- ירא שמים לא יברך ברכת המזון 'על הכוס' עם פְּפָה לראשו בלבד, אלא יניח גם את הכובע על ראשו, ויש שנוהגים להתעטף גם בבגד העליון. ויש שכתבו שצריך להקפיד על כך אף בלא כוס.

מחר נלמד

- האם מותר לענות לקדיש באמצע ברכת המזון?
- אילו ברכות חובה לברך בישיבה?
- מדוע ראוי לברך בלחש ביחד עם המזמן?